

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALLARININ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Abdullah AYAYDIN *

ÖZET

21.Yüzyıl görsel sanatlar eğitimi açısından değişim ve gelişme çağı olacaktır. Çok yönlü verilen bir sanat eğitimi ile dış dünyayı algılaması değişen bireyin; daha yaratıcı, kendine güvenen, üretici, çevresini olumlu yönde değiştirmeye ve yeni biçimler vermeye çalışan biri olacağı düşünülmektedir. Bütün bu özellikleri bireye kazandıracak olan öğretmen, sanat eğitimi konusunda çok etkili bir role sahiptir. Başka bir deyişle, nitelikli sanat eğitimcilerinin yetişmesinde nitelikli bir lisans eğitimi süreci önemli ve gerekli bir etkenedir. Bu yüzden sanat eğitimcilerinin görev ve sorumlulukları lisans düzeyinden ilköğretim düzeyine kadar oldukça önem arz etmektedir. Ancak, Türkiye 'de Resim İş Öğretmenlerinin yetiştirilmelerinde bazı sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar oldukça çeşitlidir ve nitelikli sanat eğitimcisinin yetişmesine engel olmaktadır. Sorunların bazıları yüzeysel ve değişken olmakla birlikte bazıları köklü çözüm gerektiren düzeydedir. Türkiye'nin geleceğinde etkin roller alacak resim-iş öğretmeni adaylarının eğitiminde karşılaşılan sorunların giderilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dallarının sorunları ele alınmış ve bazı çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Eğitim Fakültesi, resim-iş öğretmeni

---

*Yrd. Doç. Dr., KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi ABD. abdullahayaydin@hotmail.com

THE PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS OF ART TEACHING PROGRAMS AT FINE ARTS TEACHING DEPARTMENTS

SUMMARY

21. Century will be age of the innovation and reform in terms of education in Visual Art Education. It is thought that, as the human being changes his perceptions on the external world by the help of art education; he/she becomes more creative, more self-confident, productive and willing to have positive effect upon his social environment. Teacher has very important role on art education. Because of this, raining of students is important from the point of training qualified art teachers. This situation increases the responsibilities and duties of the art teachers. However, some problems have been faced in training art teachers in Turkey. The problems in training candidate art teachers that will be effective at future of Turkey should be eradicated. In this study, the problems that have been encountered at Art Teaching Programs at Fine Arts Teaching Departments have debated and some solutions for these problems have been attempted to be presented.

Key words: Educational Faculty, art teacher

GİRİŞ

Eğitim, eğitilenlerdeki güzel hasletlerin yeşermesi olduğu kadar, onların zihin seviyesinde birleştirilmeleri ve bütünleştirilmeleri; kısaca ortak kültüre katılmalarının sağlanmasıdır (Özcan, 2000:67). Buna paralel olarak eğitimin amacı öncelikle, öğrencinin düşünce ve yaratıcı gücünü geliştirmeye yönelik sistemler kullanmak olmalıdır (Gökaydın, 2002:4). Eğitimi bu amaçlarına ulaştıracak önemli alanlardan biri de sanat eğitimidir. Başka bir deyişle, bireylerin eksiksiz bir eğitim sürecinden geçmesinde görsel sanatlar eğitimi önemli bir aşamadır.

Görsel sanatlar eğitiminin çağdaş bireylerin yetiştirilmesindeki önemi her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır. Türkiye’de giderek bozulan kültür ortamı, daha iyi yaşam için daha güzel bir çevre özlemi, çocukların ve gençlerin işlenmeyi bekleyen yetenekleri ve yaratıcılıkları sanat eğitimi toplu için her zamankinden daha önemli ve zorunlu hale getirmiştir (Kırıçoğlu, 2002,1). Gelişen teknoloji ile birlikte sanat kavramı insanın günlük hayatında daha çok yer almaktadır. Özellikle bilgisayar teknolojisinde yaşanan baş döndürücü gelişmeler, beraberinde görselliği ve dolayısı ile görsel sanatları da insanoğlunun günlük hayatında zorunlu kılmaktadır. NAEA’ya (1994:3) göre; sanat eğitimi bütün öğrencilerin bir imgenin ve sembol yüklü bir dünyanın anlamını çözmeleri ve onu anlamaları için çok çeşitli yeteneklerini geliştirmelerine yardım eder. Bu, sanat eğitimi genel eğitimin zorunlu bir parçası yapmaktadır. Gelecek kuşaklara sanatın gerekliliğini ve anlamını açıklayacak olan kişiler hiç kuşkusuz geleceğin görsel sanatlar eğitimcileri olacak olan şimdinin resim-iş öğretmenliği öğrencileridir.

Günümüzde, ilk ve ortaöğretime sanat eğitimcisi yetiştiren eğitim fakültelerinin görsel sanatlar eğitiminde yer alan resim-iş öğretmenliği anabilim dallarında bazı sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların tespit edilip kalıcı çözümler bulunması sanat eğitiminin gerçek kimliğine kavuşabilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı, sanat eğitimcisi yetiştirmede yaşanan sorunları ortaya koymak, sorunların nedenlerini tartışmak ve çözümüne yönelik öneriler sunmaktır.

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMLERİNİN YAPISI VE İŞLEYİŞİNE İLİŞKİN SORUNLAR

Eğitim fakültelerinin Resim-iş öğretmenliği birimleri daha önce bölüm statüsünde iken eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması kapsamında müzik öğretmenliği bölümleri ile birleştirilerek anabilim dalı statüsüne düşürülmüştür. Bu yapılanma süreci bazı sorunları da beraberinde getirmiştir.

İki Bölümün Birleşmesi Sorunu

Güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik ve resim-iş öğretmenliğini kapsamaktadır. Ancak Türkiye’de geçmişten günümüze kadar güzel sanatlar ifadesi plastik sanatlar için kullanılmıştır ve günümüzde de bu maksatla kullanılması yaygındır. Müzik ya da müzik öğretmenliği ise başlı başına farklı bir disiplindir. İki alanın birleştirilmiş olması yapı bakımından bir uyumsuzluk içermektedir ve her iki alan da bu durumdan memnun değildir.

Adlandırma Sorunu

İster bölüm ister anabilim dalı olsun “resim-iş öğretmenliği” adlandırması ayrıca bir sorun teşkil etmektedir. Böylece, sanat eğitimi yalnızca Resim-İş eğitimi biçiminde düşünülmektedir (Özgen, 1996:36). Plastik sanatların iki ve üç boyutlu alanları ve çeşitli tasarım konuları ile eleştirel ve estetik eğitimi vb. gibi çeşitli amaçları içeren dersin sadece “resim dersi” olarak adlandırılması birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Örneğin, görevi, öğrencilerin sadece resimsel yeteneklerini geliştirmek olmayan; onlardaki yaratıcılık ve yetenekleri iki ve üç boyutlu çalışmalarla geliştirmenin yanı sıra, tüm öğrencilerin estetik duyarlılıklarını, eleştirel yönlerini zenginleştirmek ve kültürel mirasa, sanata, sanatçıya ve sanat eserine sahip çıkma bilincini vermek olan bir sanat öğretmeni sadece “Resim Öğretmeni” olarak adlandırılmaktadır (Özsoy, 1998:60). Kısıtlı bir ad olan “Resim İş” dersinin adı etrafındaki oluşmuş bazı yanlış fikirleri ortadan kaldırmak ve çağdaş içeriği kuvvetlendirmek için değiştirilmelidir (Sari, 1997:13).

İlköğretim ile Yükseköğretim Arasında Uyumsuzluk

İlköğretimde yer alan resim-iş dersleri yeniden yapılanma süreci içinde “görsel sanatlar” olarak adlandırılmıştır. Bu süreç içinde görsel sanatlar dersi olarak yeni ve daha çağdaş bir içeriğe de kavuşturulmuştur. Ancak ilköğretimde bu dersi yürütecek öğretmenleri mezun eden birimin adı hala resim-iş öğretmenliği olarak devam etmektedir.

Yani bu birimdeki öğretmen adayları resim-iş öğretmenliği adı altında okumakta, resim-iş öğretmeni adayı olarak, aslında olmayan bir öğretmenliğe hazırlanmakta ve mezun olunca ise görsel sanatlar öğretmeni olarak atanmaktadır. Ayrıca ilköğretim okullarında yer alan görsel sanatlar dersinin içeriği ile bu dersi yürütecek olan öğretmenlerin yetiştirildiği resim-iş öğretmenliği alanlarının içeriği arasında tam bir uyumun olduğu söylenemez. Görsel sanatlar dersi çağdaş bir düzenleme ile yapılandırıcılık ve çoklu zekâ anlayışları ışığında müzik, drama, oyun, şiir gibi çok yönlü bir sanat eğitimi içeriği ile yeniden düzenlenmiştir. Oysa aynı düzenlemenin bu okullara öğretmen yetiştiren birimlerde yapıldığı söylenemez. Bu durum okul uygulamalarında da bazı sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır. Örneğin, Yılmaz'ın (2006:169) araştırmasına göre; okul deneyimi I dersinde, gerek program içeriği, gerekse işleyiş konusunda pek çok bölüm ve anabilim dalları açısından çeşitli sorunlar yaşandığı görülmüştür. Uygulamaya dayalı derslerin yoğunlukta olduğu bölümler ile ilk ve orta öğretim ders programlarında haftalık ders saati az olan branşlar açısından okul deneyimi uygulamasında yaşanan güçlüklerin daha da fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Farklı Yerlerde Yer Alan Bölümler Arasında Standartların Olmaması

Türkiye’de Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dallarında, yetişen öğrenci sayıları arasında büyük farklılıklar olmamasına karşın, öğretim elemanlarının dağılımlarında büyük farklılıklar olduğu görülmüştür. Örneğin Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında 16 profesör, 4 doçent, 8 yardımcı doçent, 12 öğretim görevlisi, 4 araştırma görevlisi görev yapmakta iken, Atatürk Üniversitesi Ağrı Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında 2 öğretim görevlisi, 2 araştırma görevlisi; Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında 2 doçent, 5 öğretim görevlisi, 4 araştırma görevlisi, 1 uzman; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında 2 yardımcı doçent, 3 öğretim görevlisi görev yapmaktadır (Kavuran, 2004:2003)

RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMLARINA İLİŞKİN SORUNLAR

Öğretim programı, nitelikli öğretmen yetiştirmede özellikle alan bilgisi açısından oldukça önemlidir. Güzel sanatlar eğitimi bölümlerinden mezun olan bireylere resim-iş öğretmeni kimliğini ve öğretim sürecinde kazandıkları tüm bilgilerin büyük çoğunluğunu öğretim programına borçludur denebilir. Yani eksiksiz ve etkili bir öğretim programı demek, iyi yetişmiş ve nitelikli bir sanat eğitimcisi demektir. Genç’e (2004:8) göre; sanata duyulan ilgi her geçen gün biraz daha artarken -aynı biçimde- Resim-iş öğretmeni yetiştiren kurumların müfredat sorunları da, halen uygulanmakta olan programın sonuçları açısından, eğitimde yeni bir kriz dönemi yaratacak biçimde artmış bulunmaktadır.

Öğretim Programı Hakkında Görüş Birliğinin Olmaması

Resim-iş öğretmenliğinde olması gereken öğretim programları ve bunların ilköğretime nasıl yansıtılması gerektiği konusunda tam bir fikir birliği olduğu söylenemez.

Birçok kavram henüz net değildir. Özsoy'a (1998:60) göre; "Sanat Eğitimi" ve "Sanat Öğretimi" adlandırmalarının bile neleri tanımladığı ve kapsamlarının neler olduğu konularında farklı ve çelişkili görüşler vardır. Kırıçoğlu'na (2002:4) göre; batıdan gelen yeni görüşlerin özümseyip uygulamaya konmasındaki yavaşlık, kuram ve uygulamadaki bu çelişkinin bir başka boyutunu oluşturmaktadır.

Hem lisans düzeyinde hem de ilköğretim düzeyindeki sanat öğretim programları hakkında tam bir uzlaşma görünmemektedir. Uçan'a (1996:130-131) göre; sanat eğitimi, kavramsal temeller ve kuramsal model bakımından yeterince sağlam ve tutarlı bir çerçeveye oturtulmalıdır. Düzeyi, süreci ve içeriği ne olursa olsun, sanat eğitimi temelde "genel, özengen ve mesleki" olmak üzere üç ana amaç doğrultusunda tasarlanıp gerçekleştirilmesi gereken bir eğitim alanıdır. San'a (1995:13) göre; en temel sorunlarımızdan biri sanat eğitimi dersleri adı altında sanatı bütüncül anlamıyla işleyen derslerin henüz örgün eğitimde programlara girmemiş olmasıdır. Resim-müzik gibi ayrı ayrı yapılan dersler yerine el becerilerini, el uğraşlarını ve üç boyutlu çalışmaları da içeren, müzikli, danslı, dramalı sanat eğitimi dersleri olmalıdır. Gökaydın'a (1996:28) göre ise; "Gerek uygulama metodu, gerekse içerik olarak hiçbir yararı olmayan Resim-İş dersi, isminden başlayarak kesin bir çizgi ile sanat eğitiminden ayrılmalı ve hatta bu dersin bütünü ile yerini almalıdır".

Bazı sanat eğitimcileri de sanat eğitiminin dört disiplinin birleşmesinden oluşan "Disipline Dayalı Sanat Eğitimi" anlayışına göre düzenlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre sanat eğitimi; estetik, sanat tarihi, sanat eleştirisi ve uygulama alanlarının birleşiminden oluşmalıdır (Stokrocki, M-O.Kırıçoğlu, 1996).

Mevcut Programın Güncel Olmaması

İlköğretim okullarında görsel sanatlar adı altında güncellenen derslerin içeriği kağıt üzerinde değiştirilmiş olmasına rağmen uygulamaya yansıtılamamıştır. Bunun en başta gelen nedenlerinden biri, bu dersi yürütecek olan öğretmenlerin yeni düzenlemelere göre yetiştirilmemesi olduğu söylenebilir. Boydaş (1996:8) sanat eğitimini genellikle kağıt, kalem ve boyaya indirgeyen atölye ağırlıklı yaklaşımların, yetersiz ve yanlış bir yönlendirme olduğunu; böyle bir anlayışın diğer disiplinlerden kopuk, üç boyutlu tasarıma yer vermeyen, fikri boyutu olmayan, öğrencinin tasarım gücünü sınırlayarak onları sanat eğitiminden soğutan bir yaklaşım olduğunu belirtmektedir. Gökay'a (2002:134) göre; Resim-İş dersi yıllık planlarında yapılan gözlemlerde ise derslerin çağdaş sanat eğitimi anlayışından uzak olduğu, her yıl aynı konuların tekrar edildiği ve dersin sadece çizim-boyama dersi olarak algılandığı görülmektedir. Çakır'a (1990:119) göre; kuram ve uygulama birbirini tutmadığı gibi müfredatta bulunan pek çok konu da derslerde işlenmemektedir.

Zamanın Yetersiz Oluşu

İlköğretim okullarında görsel sanatlar dersine ayrılan süre yetersizdir. Kurtuluş'un (2002:123) yaptığı bir araştırmaya göre; Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze değin Resim-İş ders saatlerinin giderek azaldığı ve bu durumun derse yönelik öğrenci tutumlarına

olumsuz yönde yansıdığı görülmüştür. Bu durum sanat eğitimine verilen önem hakkında fikir verebilmektedir. İlköğretim aşamasında ders sürelerinin az olması resim-iş öğretmeni adaylarını da etkilemektedir. Haftalık ders saatlerinin az olması sonucunda öğretmen adayları, alanlarına yeterince önem verilmediğini düşünerek psikolojik olarakolumsuz yönde etkilenebilmektedir. Bunun sonucunda, başarılı olmak için yeterince gayret göstermeyen, ilgisiz, umursamaz öğrenci tipleri ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, ilköğretimde görsel sanatlar ders sayısının az olması beraberinde atanma sorununu da ortaya çıkarmaktadır.

Ders İçeriklerinin Standart Olmaması

Eğitim fakültelerinde okutulan derslerin içeriği her üniversitede aynı olması gerekir. Oysa derslerin adı her fakültede aynı olduğu halde içerikler ve uygulama biçimleri fakülteden fakülteye değişebilmektedir. Öğretim elemanları ders içeriklerini kendi bilgi, beceri ya da düşüncelerine göre kendileri düzenlemektedir. Böylece mezun olan resim-iş öğretmenlerinin bilgi ve becerileri arasında da bir standart oluşmamaktadır. Ayrıca bunun nedenlerinden biri bu alanda yeterince toplu etkinliklerin olmayışıdır. Telli'ye (1990:3) göre; Ülkemizde genel eğitimle ilgili yapılan toplantılarda, araştırmalarda, sanat eğitimi konularına çok az yer verildiği ya da gereken ağırlığın verilmediği gözlenmektedir. Beykal'ın (2002:315) araştırmasında; her üniversitenin kendisine farklı program uyguladığı ve buna göre sanat eğitimcisi adayları yetiştirildiği gözlenmiştir. Hatta aynı üniversitede okuyup farklı atölyelerde yetişen öğrenciler için bile aynı durumun söz konusu olduğu ortaya çıkmıştır.

Alan Derslerinin Yetersiz Oluşu

Eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma süreci kapsamında yapılan yeniliklerle alan derslerinin sayısı azaltılmıştır. Bu durum öğretim elemanlarının tepkisine yol açmıştır. Ayrıca yetenek sınavı ile gelen öğrenciler alan derslerinin az olmasından dolayı hayal kırıklığına uğradığını belirtmektedir.

RESİM-İŞ ÖĞRETMEN ADAYLARININ NİTELİĞİNE İLİŞKİN SORUNLAR

Öğrenci Alım Sınavlarının Şekli

Resim-iş öğretmeni her şeyden önce bir eğitimcidir. Alanda yetenekli olmak eğitimci olmak için yeterli midir? Eğitim fakültelerine öğretmen adayı alınırken öğretmen kişiliğini test eden herhangi bir sınav yapılmamaktadır. Bu durum özellikle resim-iş öğretmenliği alanında problemlere yol açabilmektedir. Yurdakul'a (1990:83) göre; sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlara öğrenci seçilirken niteliğe bakılmaması, bu da öğretmenin nitelik olarak yetersiz olması sonucunu doğurmaktadır Dumanoğlu'nun (2004:117) yaptığı bir araştırmada; resim-iş eğitimcilerinin bölümlerine gelen öğrencilerde bu bölümleri tercihleri ile ilgili olarak gözlemledikleri en önemli etkenler, ÖSS sınavında başka fakültele girememelerini ve ailelerinin yönlendirmesi sonucu alternatif eğitim olarak

resim-iş öğretmenliği programlarını tercih ettiklerini düşündükleri saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin resim-iş eğitimi almak istemelerinde; Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinden mezun olup kendini geliştirmek istemeleri, kendilerini resim-iş eğitimi için yetenekli bulmaları ve bir üniversiteden mezun olup sonrasında kolayca iş bulabilme imkânına kavuşabilme düşüncesi etkili olmuştur.

Yetenek Sınavı ve ÖSS

Resim-iş öğretmenliği diğer birçok alandan farklı olarak özel yetenek gerektiren bir alandır. Yani öğreten, öğrettiği alanda öncelikle kendisi başarılı olması gerektiğine göre resim-iş öğretmenin de bu alanda yetenekli, yaratıcı ve sanatsal düşünebilme gücüne sahip bireylerden seçilmiş olması beklenir. Fakat sadece yetenekli olmak resim-iş öğretmeni olmak için yeterli değildir. Bunun yanında öğretmen kişiliği, genel kültür, sistematik düşünebilme gibi birçok vasfın da aranması gerekir. Bu durumda, adaylarda yetenek arayışı ile öğretmenlik mesleğine uygun özellikler arayışı dengesi iyi kurulmadığında bazı sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Gençaydın'a (2002:29) göre; her şeyin sayısal değerlere endekslenmesi, öğretmenlik mesleğinin gençler arasında çekici olmaması sonucunu doğurmakta, "hiç olmazsa öğretmen olayım" düşüncesini yaratmaktadır. Bu durum, üniversite öğrencilerinin, birkaç haftalık derme çatma desen kurslarından sonra özel yetenek sınavlarına başvurmak suretiyle kapağı eğitim fakülteleri ya da güzel sanatlar fakültelerine atma anlayışını getirmektedir. Bu durum da nitelsiz sanat eğitimcisi yetişmesi sorununu doğurmaktadır

Öğrenci Niteliği

Resim-iş öğretmenliği bölümlerini tercih eden birçok öğrenci ya istediği bölüme kazanamayan öğrencilerden ya da değişik güvencelerinden dolayı öğretmenlik mesleğini seçenlerden oluşmaktadır. Bu durum istenen nitelikte sanat eğitimcisi yetiştirme ihtimalini çok aza indirmektedir. Buyurgan'ın (2007:670) yaptığı bir araştırmaya göre; araştırmaya katılan öğrencilerin % 57'si görsel sanatlar eğitimcisi olmak amacıyla Resim-is Eğitimi Ana Bilim Dalını tercih etmiştir. % 43'ü de farklı alanlara yönelmek isterken, GEF Resim-is Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim görmektedir. Bu durumun öğrencilerin eğitim-öğretimden beklentilerini ve eğitim-öğretimin verimini etkileyeceği açıktır.

FİZİKİ ORTAMLARIN YETERSİZLİĞİNE İLİŞKİN SORUNLAR

Sanat eğitimi için fiziki ortamlar ayrı bir öneme sahiptir. Fiziki ortamların yapılan çalışmaya ya da etkinliklere uygunluğu ortaya çıkan işlerin niteliğini belirli derecede etkileyebilir. Örneğin, bir seramik çalışmasının yapılabilmesi için buna uygun bir çalışma ortamının sağlanması gerekir. Uygun çalışma ortamı hazırlanmayan öğrencilerden nitelikli çalışmalar beklemek haksızlık olsa gerek.

Atölye ve Malzeme Yetersizliği

Resim-İş Programının büyük bir kısmı atölyeyi zorunlu kılmaktadır. Fakat okullarda atölyeler yetersiz olduğu gibi bazen de hiç yoktur. Araç gereç yokluğu bile çoğu zaman sorun olmaktadır (Çakır, 1990:118; Kırıçoğlu, 2002:7; Öztop, 1993:45). Birçok bölümde yeterince şövale, sehpa ya da tors kütliği yaşanmaktadır. Bilgisayar atölyeleri yeterli değildir. Oysa, bilgisayarın yaratıcı eylem içindeki kullanıcıya sağladığı bu olanaklar göz önüne alındığında Eğitim Fakültelerinin Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalındaki derslerin çoğunda bilgisayar teknolojisi kullanımı gerekli olmuştur (Bölükoğlu, 2002:255).

Kaynak Yetersizliği

Sanat eğitimcisini olumlu bir biçimde yönlendirecek bilimsel nitelikli kaynakların eksikliği yaşanmaktadır (Özgen, 1996,36). Öğrenciler için derse yönelik kaynak yayınlar yeterli değildir. Kitle iletişim araçlarından faydalanılmamaktadır (Çakır, 1990:120). Sanat eğitiminde bilim ve teknolojiden yeterince yararlanılmamaktadır (Etiğe, 1995:20; Uçan,1996:131).

ÖĞRETİM ELEMANLARINA İLİŞKİN SORUNLAR

Öğretmen, eğitimin asli ve vazgeçilmez unsurudur ve öğretmen nitelikleri eğitimi belirli bir ölçüde etkiler (Binbaşoğlu, 1994:272). Resim-iş öğretmeni adayları için, öğretim elemanları birer sanat eğitimcisi modeli oluşturmaktadır. Her aday kendisine en yakın atölye hocasının tutum ve davranışları ile mesleğe yönelik düşüncelerini belirli bir derecede örnek alabilmektedir. Örneğin, İmamoğlu'nun (2004:270) yaptığı bir araştırmaya göre; desen eğitimi sorunlarının en yüksek oranda eğitimciden kaynaklandığı belirtilmiştir. Ayrıca, öğretim elemanları arasındaki sanatçı-eğitimci tartışması adaylarda öğretmen kişiliğinin iyice yerleşmesine engel olabilmektedir. Dört yıllık eğitim süresince sanatçı olma üzerine yoğunlaşan bireyler, öğretmen olarak atandıklarında zorluk çekmektedirler. Mesleğe başladıklarında ya uyum problemlerini çözmeye çalışarak zaman kaybetmekte ya da bir an önce başka imkânlar bulup meslekten uzaklaşmanın yollarını aramaktadırlar.

Nitelik Sorunu

Sanatın niteliği ile insan yaşamındaki yeri, önemi ve işlevleri konularında, ilgililerin birçoğunda önemli derecede bilgi ve bilinç eksikliği, bilgili ve bilinçli yaklaşım yetersizliği vardır (Uçan,1996:130).

Sanatçı-Sanat Eğitimcisi Sorunu

Sanatçı öğretmenler ve gelenekçi kesim tartışması devam etmektedir (Yurdakul, 1990:84). Bir kesim öğretim elemanı öğrencilerin öncelikle sanatçı yönünün geliştirilmesi gerektiğine inanırken diğer bir kesim ise eğitimci yönünün geliştirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Aynı şekilde bir kesim kendilerini sanatçı olarak görmekte iken diğer bir

kesim eğitimci olarak görmektedir. Böylece öğretim elemanları arasında sanatçı olanlar ve eğitimci olanlar tartışması yaşanmaktadır. Bu durum öğrenciler üzerinde de olumsuz etkiler oluşturabilmektedir.

Atölye Hocası Sorunu

Resim-iş öğretmenliği anabilim dallarında ikinci sınıfa gelen öğrenciler grafik, resim, heykel gibi ana dallardan birini seçmek durumundadırlar. Seçimini yapan her öğrenci mezun oluncaya kadar aynı değişmeyecek olan atölye hocasını da seçmiş olmaktadır. Böylece öğrencinin alanına yönelik yetişmesi büyük oranda atölye hocasına bağlı olabilmektedir. Böylece, yanlış bir seçim yapan öğrenci dersten ya da okuldan soğuyabileceği gibi atölye hocasının sanatsal üslubuna bağlı olarak çalışmak zorunda da kalabilmektedir. Birçok öğrenci üslubunda özgür olamamaktan ve özgürce çalışamamaktan şikâyetçi olabilmektedir.

Ölçme-Değerlendirme Sorunu

Ölçme ve değerlendirme işlemine görsel sanatlar eğitimi açısından bakıldığında bazı zorluklar ya da sorunlarla karşılaşılabilir. Görsel sanatlar eğitiminde somut kriterler oluşturmak güçtür. Bu güçlük ise beraberinde bazı sorunlar getirmektedir. Bu sorunlardan biri değerlendirmede öğretmenin kişisel yargılarına göre ölçme yapmasıdır. Bu durumda öğretmenin sanatçı kişiliği devreye girebilmektedir. Çoğu zaman, öğretmen çalışmaların (davranışlara) beğenisine uygun düşüp düşmemesine göre değerlendirme yapmaktadır. Böylece, ölçme ve ölçütle karşılaştırma işlemi atlanarak direk değerlendirme yapılabilmektedir. Bu değerlendirme nesnel dayanaklara bağlı olmadığı için öğrenciler, öğretmene beğenilmek ve bazen de taklit etme yoluna gitmek durumunda kalmaktadır (Ayaydın, 2004).

Öğretmenlerin kendi bilgi deneyim ve özellikle kişisel beğeni tercihlerini öğrencinin etkinlik süreçlerinde egemen kılmaya çalıştıkları, öğrencinin ise kendini ifade etmesi yerine hocaların beğeni ve isteklerine boyun eğdiği gözlenebilmektedir (Öztürk, 2002:249). Görsel sanatlar eğitiminin davranış kazandırmaya çalıştırmasında yaşanan bir güçlük de görsel sanatlar eğitimi dersinin diğer derslerde uygulama alanı olarak kullanılmasıdır. Sanat dersleri diğer derslerin uygulama alanı olarak kullanıldığında, davranış oluşturma noktasında başarılı olunamamakta, hedef davranışlar diğer derslerin güdümüne girebilmektedir (Ünver, 2002:34).

TOPLUMDAKİ YANLIŞ ANLAYIŞLARIN NEDEN OLDUĞU SORUNLAR

Türk toplumunun sanata ve sanatçıya bakış açısı resim-iş öğretmenliği alanlarını belirli bir derecede etkileyebilmektedir. Toplumun içinden gelen öğrenciler içinden geldikleri kesimin sanata bakış açısıyla gelmektedir. Bu durum öğrenciler arasında mesleğe yönelik fikir birliğinin oluşmasını engelleyebildiği gibi sanata ve sanatçıya –dolayısıyla-

okullarda sanatın gerekliliğine olan inancın yeterli düzeyde olmasını engelleyebilmektedir.

Kültürel Bakış Açısı

Türk toplumunda hâlâ çeşitli sebepler sanat eğitime olumlu bakışı engellemektedir (Erbay, 2000:175). Resim-iş dersinin sadece bir resim yapma dersi olarak görülmesi ve resim yapmanın bir yetenek dersi olduğunun düşünülmesi toplumun bu derse olan ilgisini azaltmaktadır. Böylece bölüme girmek isteyen öğrenci sayısı azalmakta ve bu nedenle de kalite düşmektedir.

Dinlenme Dersi Olarak Görsel Sanatlar

Resim-İş dersi bir boş zaman uğraşısı, çocukların rahatlayacağı bir etkinlikler toplamı olarak düşünülürken bu yüzden ikinci derecede önemli bir ders durumuna düşmektedir (Kırışoğlu, 2002:5). Bu durumu Telli (1990,3); birkaç yüzyıl bilim, teknik ve sanattaki gelişmelere kapalı kalan toplumumuzun, gerilerde kalan bir çağı bütünüyle atlayıp, araştırmaya, yaratıcılığa, özgür düşünceye geçebilmesinin kolay olmamasına bağlamaktadır. Bu durumda dersin önemini düşürmektedir ve bu yüzden resim-iş öğretmeni adayları öz saygılarını kaybedebilmektedir.

Yanlış İnançlar ve Önyargılar

Öğrenci, öğretmen, veli arasında arzu edilen ölçüde diyalog görülmemektedir. Velilerde sanat eğitimine karşı ön yargı ve yanlış tutumlar varlığını devam ettirmektedir (Çakır, 1990:120, Yurdakul, 1990:83). Sanatın bir zekâ uğraşısı değil el uğraşısı olduğu; renk, çizgi, form gibi değerlerle uğraşmanın fazla düşünmeyi gerektirmeyeceği (Kırışoğlu, 2002:5) gibi yanlış bilgiler günümüzde de varlığını devam ettirmektedir. Oysa eğitimdeki yeni gelişmelerle birlikte zekâ anlayışı değişmiştir. Gardner (1983:1999) insan zekâsının farklı zeka alanlarının çeşitlemesinden oluşan geniş bir yetenekler yelpazesine sahip olduğunu ve her insanda bulunan sekiz zeka alanından birinin de görsel-uzamsal zeka olduğunu belirtmiştir. Gardner, yetenek ile zekâ deyiminin birbirinden farklı şeyler olmadığını ileri sürmüştür (Vickers, 1999:121). Yaygınlaştırılmış bölge sanat merkezleri, yaşlılar eğitim merkezleri, çocuk sanat müzeleri, halka açık sanat, iş ve tasarım fuarları, festival ve hobi kulüpleri yoluyla halkın sanatsal ve estetik eğitimlerinin gerçekleştirilmemiş olması da sanat eğitiminin problemlerinin çözüme kavuşturulamamış olmasında etkili olmaktadır (Özsoy, 1998,60). Sanat eğitiminin önemini anlamayan pek çok aile çocukları için üniversite eğitiminde mühendislik, işletme gibi bol kazanç getireceğini tahmin ettikleri bölümleri tercih etmektedir (Erbay, 2000:175).

ATANMA SORUNU

Resim-iş öğretmeni adaylarının en büyük sorunlarından biri atanma sorunudur. Çünkü günümüzde ilgili bölümü bitirmiş olmak atanmak için yeterli görülmemektedir. Adayların önünde KPSS barajı bulunmaktadır. Dolayısıyla mezun olan öğrencilerin

atanması çok zor olduğundan bir rüya gibi görülmektedir. Bu durum adayları hem yıpratmakta hem de kendine güvenlerini azaltmaktadır. Özellikle son sınıf öğrencilerinin alan derslerine olan ilgisini azaltmakta ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilgi çağı olarak nitelenen 21.yüzyıl dünyasında sanat eğitiminin gerekliliği artık gözle görünür hale gelmiştir. Örneğin, günlük yaşamda karşılaşılan her obje, tasarımdan ve dolayısıyla sanattan bir ölçüde nasibini almakta ve insana daha albenili gösterilmeye çalışılmaktadır. Göze daha cazip gösterilebilen ürünler daha çok tercih edilmekte ve sanat-ticaret etkileşimi tasarım kavramını ön plana çıkarmakta, tasarım çeşitliliği halkın her kesimini ile daha çok iletişim halinde olmaktadır. Böylece halka hitap eden tüm eğitim kurumlarında sanatın da olması gerektiği inancı belirli bir dereceye ulaşmıştır ve eğitim programlarında sanat eğitimine yer verme ihtiyacı daha belirgin hale gelmiştir.

Çağın gereği olarak sanat eğitimcisi de sürekli kendini geliştirmeli, yenilemelidir. Ne yazık ki, ülkemizde sanatsal alanda yaratıcılığın ve katılımın gerçekleştirilmesi, özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi açısından özlenen hedeflere henüz varılamamıştır. Çağdaş eğitimin gereği olarak sanat eğitiminde de çağın dinamiklerine ayak uydurabilecek yaratıcı insan tipi yetiştirmek amaçlanmalıdır. Tartışmayı, sorgulamayı gerektiren sanatsal yaklaşımları desteklemesi gereken eğitimciler, küresel rekabeti göğüsleyebilecek, ona hazır ve donanımlı öğrenciler yetiştirmeyi amaç edinmelidir. Bugün, bilgi teknolojilerini kullanarak, çağın değişen koşullarına ayak uydurmasını bilen, ulusal ve evrensel yaşamda etkin katılımın nasıl sağlanacağını çözebilme yetisine sahip sanatçı ve sanat eğitimcilerine gereksinim vardır (Zeren, 2006:642).

Türkiye’de geleceğin sanat eğitimcilerini yetiştiren resim-iş öğretmenliği anabilim dallarında bazı sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların bir kısmı gelişen teknoloji ile birlikte günümüz koşullarıyla ilgili olmanın yanı sıra birçoğu da geçmişten bu yana devam eden uzun süreli sorunlardır. Bu araştırmanın dayandığı kaynakların tarihlerine bakıldığında yaklaşık yirmi yıl önce söz konusu olan bazı sorunların güncel kaynaklarda da yer alması ya da güncel gözlemlerle paralel olması manidardır.

Sanat eğitimi sürecinin hem yüksek öğretimde hem ortaöğretimde ve dolayısıyla ilköğretimde istenen sonucu varabilmesi için bazı yeniliklere ve değişikliklere ihtiyaç vardır. Bu yeniliklere ve değişikliklere yönelik bazı öneriler şunlardır:

1. Müzik öğretmenliği ve Resim-iş öğretmenliği anabilim dallarının birleştirilmesiyle oluşan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri tekrar ayrı bölümler haline getirilerek kendi özgün kimliklerine kavuşmaları sağlanmalıdır.

2. Resim-iş öğretmenliği adlandırması yeniden düzenlenerek, ilköğretim okullarında yer alan görsel sanatlar dersine paralel olarak “Görsel Sanatlar Öğretmenliği Bölümü” olarak güncelleştirilmelidir.

3. İlköğretimde yer alan görsel sanatlar dersi ile bu derse yönelik öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumunun içeriği arasında bir paralellik olmalıdır. Bu amaçla her iki program aynı program geliştirme uzmanları tarafından, çağdaş eğitim anlayışları ışığı altında yeniden düzenlenmelidir.

4. Farklı fakültelerde yer alan Resim-iş öğretmenliği anabilim dallarının yürüttüğü eğitim programı içerikleri ve uygulanması açısından bir kalite standardı oluşturulmalıdır. Bu standartlar hem öğretim elemanına hem dersinin içeriğine hem de öğrencilerin başarısı düzeyine yönelik olmalı ve tüm farklı fakültelerde uygulanabilir olmalıdır.

5. Bu alanda görev yapan öğretim elemanlarına yönelik çeşitli akademik etkinlikler düzenlenmeli ve hizmet içi eğitim uygulamasına yer verilmelidir. Böylece aynı isim altında yer alan derslerin farklı eğitimciler tarafından farklı içerik ve anlayışla yürütülmesinin önüne geçilebilir. Ayrıca eğitimci- sanatçı tartışmaları bir ortak noktaya belirli bir dereceye kadar kavuşabilir.

6. Özel yetenek sınavı ile sanat eğitimcisi adayı olarak seçilen öğrenciler, bu sınavın dışında ayrıca mülakat sınavından da geçmelidir. Özel yetenek sınavları sadece desen ağırlıklı olmanın ötesinde daha kapsamlı sınavlar olarak yeniden düzenlenmelidir. Ayrıca farklı fakültelerde farklı sınavlar uygulamanın önüne geçmek amacıyla sınavlar standart haline getirilmelidir.

7. Bölümlerin fiziki ihtiyaçları giderilerek çağdaş bir sanat eğitiminin yürütülebileceği mekânlar hazırlanmalı ve çağın gereksinimlerine uygun araç-gereç ve materyaller temin edilmelidir. Öğrencilerin teorik anlamda yararlanabileceği kaynaklar temin edilmeli ve her bölümde birer bölüm kütüphanesi oluşturulmalıdır.

8. İlk ve ortaöğretimde bu alana yönelik öğretmen ihtiyacı belirlenerek, Resim-iş öğretmenliği anabilim dallarına her yıl alınabilecek öğrenci sayısı netleştirilmelidir. Yani ihtiyaç olan öğretmen sayısı ile öğretmen adayı sayısı arasında bir paralellik olmalıdır. Böylece, ihtiyaç fazlası öğrencilerin oluşturduğu atanma sorununun en azından tüm öğrencileri etkilemesi ortadan kaldırılabilir.

KAYNAKLAR

- Ayaydın, A. (2004). İlköğretim görsel sanatlar (resim-iş) eğitiminde değerlendirme sorunu, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4, (7), 27–39.
- Beykal, F.(2002).Günümüz Koşullarında Sanat Eğitimcisinin Özellikleri Nelerdir ve Hangi Niteliklere Sahip Olmalıdır? *Sanat Eğitimi Sempozyumu*, Ankara: G.Ü. İletişim Fakültesi Matbaası.
- Binbaşıoğlu, C. (1994). *Genel öğretim bilgisi* (7.Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Boydaş, N.(1996). Sanat kültürü yansıtır. *Milli Eğitim Dergisi*, (131):8.
- Bölükoğlu H. (2002). Bilgi çağında eğitim fakültelerinde resim-iş eğitiminin genel bir değerlendirmesi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 22, Sayı 3. s. 247–259*
- Buyurgan, S. (2007). Eğitim Fakülteleri Resim-İs Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin Aldıkları Eğitim-Öğretime Yönelik Görüş Ve Beklentileri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt:5, Sayı:4, Sayfa 657–677.
- Çakır, A. (1990). Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları, Ankara: *Türk Eğitim Derneği Yayınları*.
- Dumanoğlu, S. (2004). Resim Öğretmenliği Programı Özel Yetenek Sınavlarına Yönelik Öğretim Elemanı Görüşler. II. Sanat Eğitimi Sempozyumu, Ankara: Gazi Üniversitesi gazi Eğitim Fakültesi.
- Erbay, M. (2000). *Plastik sanatlar eğitiminin gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları
- Erdem, Ü. (2002). *Sanat eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları
- Etike, S. (1995). *Sanat eğitimi yazuları*. Ankara: İlke Kitabevi Yayınları.
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences For the 21. Century*. New York: Published by Basic Books.
- Genç, A. (2004). *Resim-iş öğretmenliği programına yeni bir bakış*. II. Sanat Eğitimi Sempozyumu, Ankara: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi.

- Gençaydın, Z. (2002). Sanat eğitimcisi yetiştirmede G.E.E. Resim-iş bölümünün yeri ve bugünkü durumu üstüne. *Sanat eğitimi sempozyumu*, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası: Ankara.
- Gökay, M. (2002). İlköğretim II. kademedeki resim-iş öğretmenlerinin yaptıkları yıllık ders planlarının konu, amaç, metod ve teknik bakımından değerlendirilmesi, *Sanat Eğitimi Sempozyumu*, Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası.
- Gökaydın, N. (1996). İlköğretimden Yükseköğretime Kadar Sorunları İyi Bilen Sanat Eğitimcisi Yetiştirilmelidir. *Milli Eğitim*, (131):28.
- Gökaydın, N. (2002). Çağdaş eğitime bakış. *Milli Eğitim*, (153-154), 2-4.
- İmamoğlu, G. (2004). Güzel sanatlar eğitimi resim bölümlerinde desen dersinin sorunlarına yönelik bir araştırma. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 5, Sayı 2*
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavuran, T. (2004). Türkiye’de güzel sanatlar eğitimi resim-iş öğretmenliği anabilim dallarının II. Öğretimindeki sorunları ve çözüm önerileri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayı1, 191-207*
- Kırıoğlu, O.T. (2002). *Sanatta eğitim, görmek öğrenmek yaratmak*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kurtuluş, Y. (2002). İlköğretim Resim-İş Derslerinin Haftalık Ders Dağıtımı İçindeki Yeri ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri. *Milli Eğitim*, (153-154):123.
- NAEA (National Art Education Association). (1994). *The national visual arts standarts*. Reston.
- Özcan, A. O. (2000). *Algıdan yoruma yaratıcı düşünce*, İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Özgen, M.K. (1996). İlköğretimden yükseköğretime kadar sorunları iyi bilen sanat eğitimcisi yetiştirilmelidir. *Milli Eğitim*, (131):36.
- Özsoy, V. (1998). Yetmişbeşinci yılda sanat eğitimi ve öğretimi (resim-iş eğitimi). *Milli Eğitim*, (139):60.
- Öztop, Ş. (1993). Sorunların ışığında sanat eğitimi, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 18 (187): 44-45.

- Öztürk, M. (2002). YÖK-Dünya Bankası projesi resim öğretmenliği lisans programında desen dersi örneğiyle sanat eğitimi öğretiminde standart bilgi seviyesine erişimin önemi ve gerekliliği, *Sanat Eğitimi Sempozyumu*, Ankara: G.Ü. İletişim Fakültesi Matbaası
- San, İ. (1995). *Sanat Eğitiminin Geleceği*, Ankara: Mert Matbaası (Seminer 20-22 Ekim 1994).
- Sari, S. (1997). Resim-iş öğretmenlerinin yetiştirilmesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitimi Fakültesi Dergisi, Sayı:2, Sayfa 12–16
- Stokrocki, M- Kırışoğlu, O. (1996). *Ortaöğretim sanat öğretimi*, Ankara: YÖK/DB, M.E.G.P.
- Telli, H. (1990). Türkiye’de resim-iş öğretimine genel bir bakış, *Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları*, Ankara: Türk Eğitimi Derneği Yayınları.
- Uçan, A. (1996). *İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi*, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Vickers, C.J. (1999). *Çoklu Zekâ: Görüşmeler ve Makaleler* (Çev. Meral Tüzel). İstanbul: BZD Yayıncılık
- Yılmaz, M. (2006). Resim-iş eğitimi öğretmen adaylarının okul deneyimi I uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar. *Gazi Eğitimi Fakültesi Dergisi, Cilt 26, Sayı 1, s.165–185*
- Yurdakul, İ. (1990). Ortaöğretimde sanat eğitimi sorunları, *Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları*, Ankara: Türk eğitimi Derneği Yayınları.
- Zeren, G. (2006). Bilgi çağı ve küreselleşme sürecinde sanat eğitimcisi kimliği sorunsalı, *Kastamonu Eğitimi Dergisi 14 (2):637–646*